

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Hidinge gamla kyrka, Närke, Strängnäs stift

Linderson, Hans

2018

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Linderson, H. (2018). *Dendrokronologisk analys av Hidinge gamla kyrka, Närke, Strängnäs stift*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2018:83). Lund University.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

03 november 2018

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2018:83
Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV HIDINGE GAMLA KYRKA
NÄRKE, STRÄNGNÄS STIFT

Uppdragsgivare: Bygg & Hantverk i Karlskoga AB, att Daniel Eriksson, Valåsen 308, 691 94 Karlskoga

Område: c10km W Örebro Prov nr: **67920-67927** Antal borrhov: 10

Dendrokronologiskt objekt: LångHuset 1-5, Långhus över Koret 6-8

Resultat:

Dendro nr:	ProvNr ; Beskrivn Bb=bindbj Takstol-nr fr väst i LH	Träd- slag	Antal ÅR; 1 radie om inget annat anges	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta års- ring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året) S sommar	Mer vågad precision eller datering
67920	1;S krysstr3	Tall	33	Sp 22, W	(1092)(1189)	Ej säker	(V1092/93, 1189/90)
67921	2; S krysstr4	Tall	33	Sp > 33, W	(1092)(1189)	Ej säker	(V1092/93, 1189/90)
67922	3;stödb 3 S	Tall	37-ew	Sp 26, ej W	(1092)(1189)	Ej säker	(V 1092/93, 1189/90)
67923	4;högb 2 N	Tall	44	Sp 18, ej W	Ej datering		
67924	5;stödb 6 N	Tall	64	Sp 50, ej W	(1082)	Ej säker	(1082-1102)
67925	6; högb 9 S	Gran	74;2	W	(1200, 1478)	Ej säker	(V 1200/01, V1478/79)
67926	7;hanbj 10	Gran	31;2	W	Ej datering		
67927	8;hanbj 11	Gran	41;2	W	(1198,1476)	Ej säker	(V 1200/01, V1476/77)

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter och bör användas som stöd för andra fakta som pekar i gemensam riktning men kan även avfärdas helt.

Inget prov får en säker datering. Två dateringsförslag för provgruppen 1-5, långhuset, är vinterhalvåret 1092/93 eller 1189/90. Enligt byggnadsteknisk bedömning (Eriksson) så är avverkningen vinterhalvåret 1189/90 den enda rimliga.

För provgruppen 6-8, långhuset över koret, är dateringsförslagen vinterhalvåret 1200/01 eller 1478/79.

För att komma till rätta med de osäkra dateringarna så är det bästa att komplettera med fler dendroprover gärna något som kan hänga samman med prov 5 och prov 6 från respektive byggnadsdel.

Man skulle kunna skilja på förslagen genom att göra en C14 analys på provgrupp 6-8. Att skilja dateringsförslagen i provgrupp 1-5 med C14 är inte helt säkert genomförbart men sannolikt möjligt. Urvalet av årsringar och bestämning av egenålder kan jag göra kostnadsfritt på befintligt material.

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Kolumnen längst till höger beskriver dateringar eller en precision med lägre säkerhet.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.
Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.
Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet.
Rapporter och andra skrifter angående de dendrokronologiska resultaten tas tacksamt emot.
Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare
Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se
Tel: 046-2227891